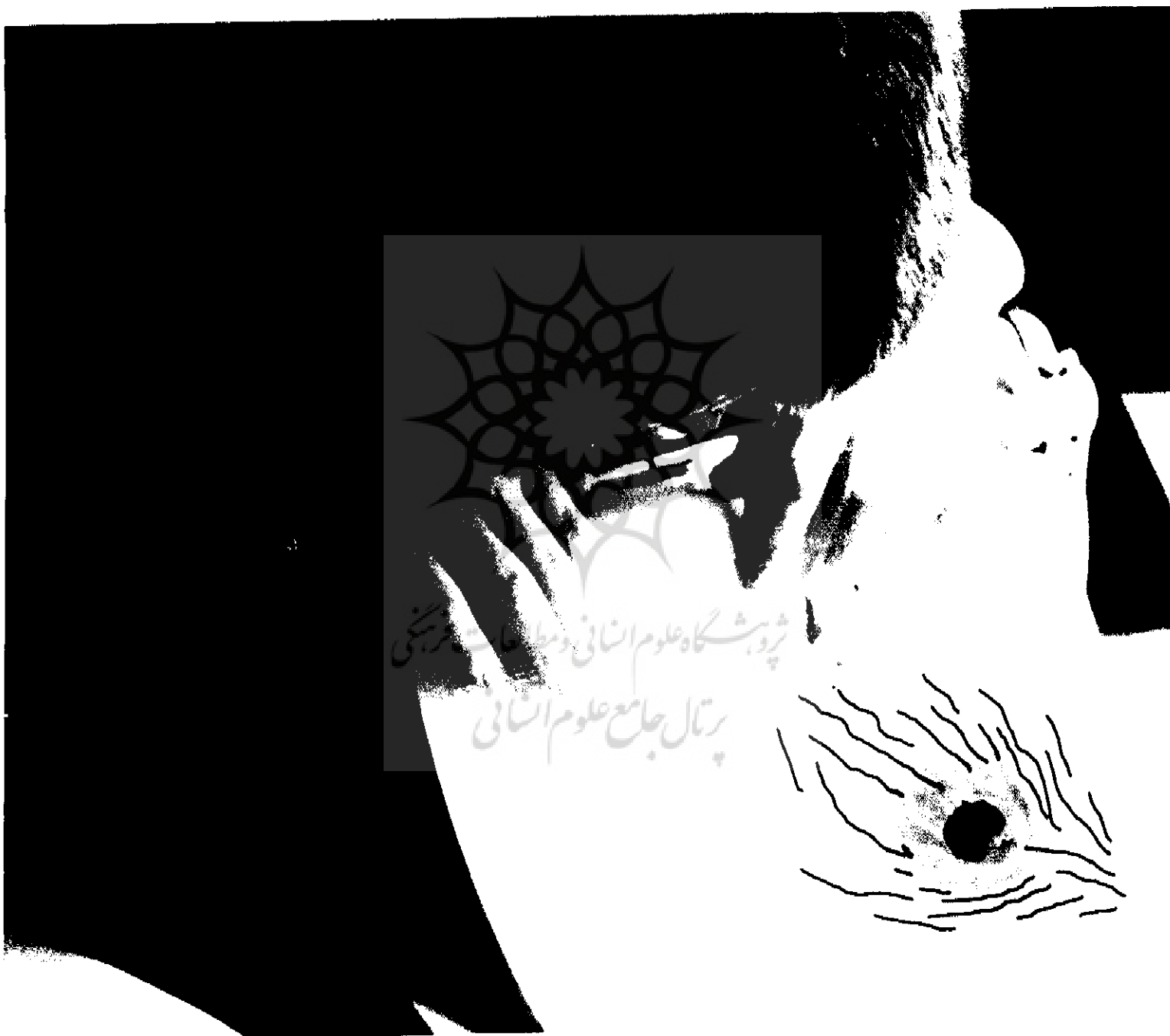

ساختار آموزش و پرورش

کودکان و دانش آموزان آسیب دیده بینایی

نویسنده: محمدرضا ظروفی

آموزش افراد آسیب دیده بینایی در کشور ما از سابقهٔ درازی برخوردار بوده است در تاریخ ادب و هنر ایران زمین با افراد فرهیخته‌ای چون فارابی، رودکی،^۱ مواجه می‌شویم که با توجه به آموخته‌هایشان در روزگار خود دارای مقام علمی خاص بوده‌اند. ذکر این مطلب، روشن می‌کند که تعلیم و تربیت نابینایان با آموزش خط به آنها دو مقوله جدا از یکدیگر بوده و به طور همزمان وارد کشور ما شده است.^۲

آموزش نظامند و نوین تقارن با ورود خط بریل^۳ به ایران از حدود سال ۱۳۰۰ با ورود کشیش آلمانی پاستور کریستوفل^۴ و تأسیس مدرسه ویژه نابینایان در تبریز آغاز می‌شود. او پس از آن در سال ۱۳۴۰ اولین آموزشگاه ویژه نابینایان به همت شهروند ایرانی در اصفهان با نام سازمان آموزش ابابصیر^۵ تأسیس می‌نماید و در سال ۱۳۴۳ نیز نخستین آموزشگاه نابینایان در تهران تأسیس می‌گردد. اما متأسفانه در رابطه با تعیین ساختار آموزش و پرورش این افراد هیچگونه اقدامی بعمل نمی‌آید. پس از تأسیس اداره کل آموزش و پرورش استثنایی در سال ۱۳۴۷ نیز در این رابطه حرکتی صورت نپذیرفته است.

ضمناً بسا تأسیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی در سال ۱۳۷۰ که گامی بلند در مسیر تعلیم

و تربیت کودکان استثنایی بود همچون گذشته به این مهم پرداخته نشد و این خلاء همچنان باقی ماند تا سرانجام خوشبختانه در هفدهمین جلسه شورای سازمان آموزش و پرورش استثنایی مورخ ۷۹/۴/۲۲^۶ ساختار آموزش و پرورش کودکان و دانش‌آموزان آسیب دیده بینایی به تصویب رسید.

براساس ماده یک مصوبه مذکور هدف ویژه از آموزش و پرورش این گروه دستیابی آنان به خوداتکایی، بهزیستی و سازگاری شخصی و اجتماعی است.

حصول این هدف از طریق شناسایی، ارزیابی و تشخیص به موقع و مداوم، مشاوره و آموزش هدفدار والدین، توانبخشی مبتنی بر محور آموزش مهارت‌های روانی حرکتی، شناختی و اجتماعی^۷ ذکر گردیده است. همانگونه که ملاحظه می‌شود در این هدف به سه نکته اساسی در زندگی افراد آسیب دیده بینایی به درستی توجه شده است یعنی: ۱- خوداتکایی در همه ابعاد زندگی، بهزیستی همه‌جانبه در شأن انسانی آنها و سازگاری در دو بعد فردی و اجتماعی که دستیابی به اهداف مزبور از طریق شناسایی، ارزیابی و تشخیص به هنگام و مداوم و به دنبال آن مشاوره و آموزش

۱- یکدلی، همکاران، مسئولین نامدار جهان، ناشر: پژوهشکده تعلیم و تربیت

استثنایی ۱۳۷۹

۲- طریمی، همکاران، طرح گردآوری، تدوین و تنبیهت علامت خط بریل، ۱۳۷۹.

۳- خط برجسته ویژه نابینایان

مستمر و متناسب، شرایط والدین و نیز توانبخشی مبتنی بر محورهای آموزش مهارت‌های روانی حرکتی، شناختی و اجتماعی، میسر خواهد بود.

در ماده ۲ این مصوبه، دوره‌های تحصیلی برای کودکان و دانش‌آموزان آسیب‌دیده بینایی مشتمل بر چهار دوره پیش دبستانی، ابتدایی راهنمایی تحصیلی و متوسطه در نظر گرفته شده است.

در مصوبه مذکور آمده است که مدت زمان دوره پیش دبستانی برای این افراد شامل: از بدو تولد تا چهار سالگی و برنامه دو ساله آمادگی، خواهد بود.

در بخش اول تأکید بر آموزش کودک و والدین هر دو می‌باشد. تا کودک به وسیله والدین و در محیط طبیعی پرورش یابد، و در پایه‌های آمادگی که متشکل از آمادگی یک "۴ تا ۵ سالگی" و آمادگی دو "۵ تا ۶" سالگی است. تأکید بر آموزش نوآموزان توسط مربی و همراهی والدین است. در رابطه با گذراندن دوره آمادگی به این نکته نیز توجه شده است که کودکان مستعد می‌توانند این دوره را در عرض یک سال سپری نمایند.

در ماده ۴ مصوبه، بر آموزش نظامند و مداوم والدین کودکان و نوآموزان پیش دبستانی تأکید شده است. در بخشی از این ماده به این مطلب اشاره شده که: "... آموزش کودک به روش طبیعی در این مرحله

به طور عمده از طریق والدین صورت خواهد گرفت بنابراین جای امیدواری است که اگر مشکل بینایی کودکان به موقع تشخیص داده شده باشد و والدین آنها با برقراری ارتباط مداوم با مراکز پیش

دبستانی و بهره‌مندی از آموزش‌های هدفمند برنامه‌ریزی شده بتوانند یاور بهتر و آگاه‌تری برای کودک خویش بوده و توان حداکثر کمک ممکن به او را جهت جبران مشکل بینایی داشته باشند.

در ماده ۵ مصوبه آمده است که دوره‌های تحصیلی بعدی یعنی، دوره‌های دبستان، راهنمایی تحصیلی و متوسطه برای این گروه از دانش‌آموزان همانند دوره‌های تحصیلی دانش‌آموزان عادی است. در این راستا و در تبصره این ماده تأکید شده که اولویت در اتخاذ شیوه آموزش افراد دارای مشکل بینایی بر آموزش تلفیقی است. امید است با تصویب آیین‌نامه آموزش تلفیقی همراهی بیشتر آموزش عادی و نیز فراهم آمدن امکانات بیشتر آموزشی، روز به روز به تعداد دانش‌آموزان تلفیقی و گسترش مبانی آموزشی آن افزوده گردد تا همچون گذشته و حتی بیش از آن شاهد موفقیت دانش‌آموزان آسیب دیده بینایی در مراحل مختلف تحصیلی باشیم